

Διαδικασία Δ8: Έλεγχος από Ανεξάρτητο Ελεγκτή**1. Σκοπός**

Ο σκοπός της διαδικασίας συνίσταται στη βεβαίωση α) της ορθής εκτέλεσης των Δράσεων και Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και το εθνικό και ενωσιακό δίκαιο, β) της ικανοποιητικής επίτευξης των εγκεκριμένων Οροσήμων και Στόχων, γ) της μη ανάσχεσης ήδη επιτευχθέντων Οροσήμων και Στόχων του ελεγχόμενου έργου, δ) της πρόληψης της απάτης και της διαφθοράς, ε) της μη σύγκρουσης συμφερόντων, στ) της μη διπλής χρηματοδότησης της ίδιας δαπάνης των Δράσεων και των Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και από άλλο Ταμείο ή πρόγραμμα της Ένωσης και ζ) της συμμόρφωσης των Δράσεων και Έργων με την αρχή της Μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης και με τους κλιματικούς και ψηφιακούς στόχους, όπου απαιτείται, βάσει του Κανονισμού.

2. Πεδίο εφαρμογής

Η παρούσα διαδικασία εφαρμόζεται για τον πρωτοβάθμιο έλεγχο των Δράσεων και Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας από τον Ανεξάρτητο Ελεγκτή. Σημειώνεται ότι εφαρμόζεται και στα Έργα των οποίων η υλοποίηση έχει ξεκινήσει πριν την έγκριση του ΕΣΑΑ, και μετά την 1^η Φεβρουαρίου του 2020.

Ως Ανεξάρτητος Ελεγκτής νοείται ο ορκωτός ελεγκτής λογιστής ή η ελεγκτική εταιρεία, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 4449/2017 (Α' 7) που είναι εγγεγραμμένοι στο Δημόσιο Μητρώο του άρθρου 14 του ν. 4449/2017, ο οποίος ασκεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με:

- α) τα Διεθνή και Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα,
- β) την κείμενη εθνική και ενωσιακή νομοθεσία, ιδία δε τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) με αριθ. 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2021 για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (L 57/17),
- γ) το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Δράσεων και των Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και κάθε επόμενη σχετική απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.

3. Περιγραφή Διαδικασίας**3.1 Ορισμός Ανεξάρτητου Ελεγκτή.**

Ο Φορέας Υλοποίησης είναι υπεύθυνος για την επιλογή και την ανάθεση καθυκόντων του Ανεξάρτητου Ελεγκτή, ο οποίος επιλέγεται σύμφωνα με τον ν. 4412/2016 (Α' 147) εφόσον ο Φορέας Υλοποίησης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του, άλλως, σύμφωνα με τους εφαρμοστέους για τον Φορέα Υλοποίησης κανόνες περί ανάθεσης συμβάσεων. Εφόσον οι ειδικότερες συνθήκες της Δράσης και του Οροσήμου/Στόχου που συνδέεται με Αίτημα Πληρωμής το επιβάλλουν και η επίτευξη αυτού επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης πλήθους Έργων διαφορετικών Φορέων Υλοποίησης, η επιλογή του Ανεξάρτητου Ελεγκτή, ως ορίζεται στο ΣΔΕ, γίνεται από το Υπουργείο Ευθύνης. Κατόπιν επιλογής τους υπογράφεται σχετική σύμβαση (Έντυπο Δ8_Ε1 Σχέδιο Σύμβασης Ανεξάρτητου Ελεγκτή).

3.2 Διενέργεια Ελέγχου από Ανεξάρτητο Ελεγκτή

Για την επιβεβαίωση της επίτευξης κάθε Οροσήμου και Στόχου που συνδέεται με Αίτημα Πληρωμής, καθώς και την πορεία υλοποίησής και ολοκλήρωσης του Έργου, ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής που ορίζεται με την ανωτέρω διαδικασία, διενεργεί διοικητικούς ελέγχους ή/και επιτόπιους, προκειμένου να ελεγχθούν διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές του Έργου που δεν μπορούν να επαληθευθούν διοικητικά.

Στο ανωτέρω πλαίσιο ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής ελέγχει όλα τα στοιχεία και έντυπα που έχουν αναρτηθεί στο ΟΠΣ ΤΑ, και βεβαιώνει εγγράφως την επίτευξη κάθε Οροσήμου/Στόχου, την ολοκλήρωση του Έργου και την τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και του εφαρμοστέου εθνικού και ενωσιακού δικαίου και, ιδίως, των κανόνων σχετικά με την αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων, την πρόληψη της απάτης, της διαφθοράς και της διπλής χρηματοδότησης κατά την υλοποίηση του Έργου και τη διαχείριση των κονδυλίων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο παρόν Εγχειρίδιο.

Μέσω του ελέγχου επιδιώκεται να διαπιστωθούν τα ακόλουθα:

- i. Η επίτευξη του Οροσήμου/Στόχου που συνδέεται με Αίτημα Πληρωμής, ως έχουν εγκριθεί στην Εκτελεστική Απόφαση του Συμβουλίου και στο ΕΣΑΑ, καθώς και η βεβαίωση της μη ανάσχεσης της επίτευξης προηγούμενου Οροσήμου/Στόχου.
- ii. Η εξέταση της ακρίβειας των πληροφοριών που παρέχει ο Φορέας Υλοποίησης όσον αφορά την οικονομική και φυσική πρόοδο του Έργου, προκειμένου να επαληθευτεί ο βαθμός υλοποίησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενο.
- iii. Η νομιμότητα των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, συμβάσεων παραχώρησης και συμβάσεων ΣΔΙΤ ή όποιας άλλης νομικής δέσμευσης αφορά το έργο.
- iv. Η νομιμότητα των διαδικασιών υλοποίησης και τροποποίησης των συμβάσεων/ νομικών δεσμεύσεων.
- v. Η νομιμότητα και κανονικότητα της έκδοσης και εξόφλησης (σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 (Α' 251) ΕΛΠ, του ν. 4172/2013 (Α' 167) ΚΦΕ, του ν. 2859/2000 (Α' 248) Κώδικας ΦΠΑ και της εργατικής νομοθεσίας όπως κάθε φορά ισχύουν) κάθε τιμολογίου/παραστατικού, το οποίο περιλαμβάνεται στο Έντυπο Δ6_Ε2 Δελτίο παρακολούθησης υλοποίησης σύμβασης ή στο Έντυπο Δ6_Ε3_Δελτίο Παρακολούθησης Έργων Ενισχύσεων και η ορθή λογιστική καταχώρηση αυτών.
- vi. Ότι κάθε δαπάνη που αφορά το εγκεκριμένο έργο πραγματοποιήθηκε εντός της επιλέξιμης χρονικής περιόδου και είναι επιλέξιμη σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση «Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των Δράσεων και των Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας», όπως ισχύει.
- vii. Η τήρηση ξεχωριστής λογιστικής μερίδας ή επαρκούς λογιστικής κωδικοποίησης, στην οποία θα είναι διακριτό το σύνολο των δαπανών και επιχορηγήσεων του έργου. Η απεικόνιση των φορολογικών αποσβέσεων στο Μητρώο Παγίων και η καταχώριση τους στους αντίστοιχους λογαριασμούς λογιστικής με βάση τις διατάξεις του αρ. 24 Ν.4172/2013 ΚΦΕ, όπως ισχύει.
- viii. Η τεκμηρίωση της ύπαρξης επαρκούς διαδρομής ελέγχου στη διαχείριση του έργου από το Φορέα Υλοποίησης.
- ix. Η βεβαίωση αποφυγής διπλής χρηματοδότησης.
- x. Η βεβαίωση ότι δεν διαπιστώθηκε υπόνοια απάτης ή σύγκρουσης συμφερόντων.

- xi. Η βεβαίωση της συμμόρφωσης της Δράσης /Εργου με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», όπου απαιτείται από τον Κανονισμό.
- xii. Η βεβαίωση της συμμόρφωσης της Δράσης/Εργου με τους κλιματικούς/ψηφιακούς στόχους, όπου απαιτείται από τον Κανονισμό.

Ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής έχει ως στόχο τη συγκέντρωση επαρκών, πειστικών, κατάλληλων και αξιόπιστων τεκμηρίων ότι το εφαρμοζόμενο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του Φορέα υλοποίησης, λειτουργεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα και ότι είναι αρκούντως κατάλληλο για την εξασφάλιση της νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών που βαρύνουν το έργο και της ακρίβειας και πληρότητας των πληροφοριών αυτού που σε κάθε περίπτωση υποστηρίζουν την επίτευξη του ελεγκτικού του σκοπού.

Προς την κατεύθυνση αυτή, ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής διενεργεί τον έλεγχό του, με βάση τη Λίστα Ελέγχου (Έντυπο Δ8_Ε2 (Α), Έντυπο Δ8_Ε2 (Β), κατά περίπτωση), η οποία είναι δομημένη ανά θεματική ενότητα και από την οποία ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής δεν μπορεί να παρεκκλίνει, ως ελάχιστη αποδεκτή διαδικασία ελέγχου. Η συστηματική και αντιπροσωπευτική καταγραφή των σημείων που ελέγχονται, εγγυάται την αποτελεσματική προσέγγιση των αντικειμενικών στόχων του εκάστοτε ελέγχου.

Η Λίστα Ελέγχου υπακούει σε αυστηρούς κανόνες επιλογής, σύνταξης και διάρθρωσης, μειώνοντας στο ελάχιστο δυνατό την πιθανότητα παρερμηνειών και, ως ένα βαθμό, υποκειμενικών και αυθαίρετων εκτιμήσεων και απόψεων. Η Λίστα Ελέγχου είναι ένα αρχείο σε ηλεκτρονική μορφή (word) και κατά περίπτωση παρέχονται οδηγίες ελέγχου, στις οποίες υποδεικνύονται τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν ώστε να εξεταστεί το εν λόγω σημείο ελέγχου, με στόχο την ενιαία ελεγκτική προσέγγιση. Για τη διερεύνηση κάθε ενότητας υπάρχουν συγκεκριμένες ερωτήσεις, οι οποίες συνθέτουν τη συνολική ανταπόκριση/συμμόρφωση του ελεγχόμενου προς το αντικείμενο ελέγχου.

Κάθε θεματική ενότητα περιλαμβάνει έναν προκαθορισμένο αριθμό σημείων ελέγχου επί των οποίων, το εύρος των επιλογών αξιολόγησης περιορίζεται στις απαντήσεις: «ΝΑΙ», «ΟΧΙ» και «Δεν αφορά», εφόσον δεν υπάρχει λόγος να υποβληθεί μια ερώτηση. Σημειώνεται ότι, η ερώτηση είναι πάντα διατυπωμένη κατά τέτοιο τρόπο ώστε η επιθυμητή/αποδεκτή απάντηση να είναι «ΝΑΙ». Εφόσον ο ελεγχόμενος φορέας υλοποίησης δε συμμορφώνεται ΠΛΗΡΩΣ στο αντίστοιχο σημείο ελέγχου, η σωστή απάντηση είναι «ΟΧΙ», οπότε και ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής θα πρέπει υποχρεωτικά να αιτιολογήσει επακριβώς το σημείο της μη συμμόρφωσης, καθώς η εν λόγω επιλογή συνιστά παραβίαση διάταξης εθνικού ή και ενωσιακού δικαίου και δύναται, να επιφέρει την επιβολή κυρώσεων (συστάσεις ή/και δημοσιονομικές διορθώσεις).

Ειδικότερα, η Λίστα Ελέγχου περιλαμβάνει σημεία ελέγχου που αφορούν τις ακόλουθες ενότητες:

1. Γενικά στοιχεία και πληροφορίες
2. Έλεγχος Επίτευξης Οροσήμου/Στόχου της ελεγχόμενης Δράσης/Εργου
  - 2.1 Έλεγχος Πληρότητας Στοιχείων Έργου
  - 2.2 Έλεγχος Διακήρυξης
  - 2.3 Έλεγχος Ανάθεσης Σύμβασης
  - 2.4 Έλεγχος υλοποίησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του Έργου

- 2.5 Έλεγχος στοιχείων δαπανών του Έργου
- 2.6 Έλεγχος ολοκλήρωσης της υλοποίησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του Έργου
3. Έλεγχος συμμόρφωσης της Δράσης/Έργου με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»
4. Έλεγχος συμμόρφωσης της Δράσης/Έργου με τους κλιματικούς/ψηφιακούς στόχους
5. Έλεγχος μη ύπαρξης ενδείξεων απάτης
6. Έλεγχος μη διπλής χρηματοδότησης
7. Έλεγχος μη σύγκρουσης συμφερόντων
8. Έλεγχος συμμόρφωσης προς προηγούμενες συστάσεις
9. Έλεγχος μη ανάσχεσης της επίτευξης προηγούμενου Οροσήμου/Στόχου

Ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής, ανάλογα με την εξέλιξη και τις απαιτήσεις του εκάστοτε ελέγχου και εφόσον υπάρχει περαιτέρω ελεγκτικό ενδιαφέρον, κατά την ελεγκτική του κρίση, δύναται να αναλάβει πρωτοβουλίες και να υπερβεί το πλαίσιο των ερωτήσεων που συμπεριλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο, συλλέγοντας επιπλέον στοιχεία, χρήσιμα για τον έλεγχο.

Ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής διενεργεί τον έλεγχό του, με βάση τη σχετική Λίστα Ελέγχου και συντάσσει και υποβάλλει, α) επαρκώς τεκμηριωμένη Έκθεση Επίτευξης Οροσήμων/Στόχων σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΥΑ καθορισμού του ΣΔΕ του ΤΑΑ (Έντυπο Δ8_Ε3 Υπόδειγμα Έκθεσης Ελέγχου Ανεξάρτητου Ελεγκτή) στον Φορέα Υλοποίησης ή στο Υπουργείο Ευθύνης, κατά περίπτωση, όπου με εύλογη βεβαιότητα διαπιστώνει και βεβαιώνει τα αναφερόμενα στην παρούσα ή/και τυχόν αδυναμίες που εντοπίζονται, β) συμπληρωμένη και επαρκώς τεκμηριωμένη Λίστα Ελέγχου, υπογεγραμμένη αρμοδίως, και γ) έγγραφα τεκμηρίωσης των ευρημάτων, εφόσον υπάρχουν. Τα ανωτέρω δύναται και να τα κοινοποιεί στην Υπηρεσία Συντονισμού, η οποία σε κάθε περίπτωση λαμβάνει γνώση αυτών μέσω του Δελτίου Επίτευξης Οροσήμου/Στόχου που υποβάλλεται αρμοδίως από το Υπουργείο Ευθύνης και περιλαμβάνονται ως τεκμηριωτικό υλικό της ικανοποιητικής επίτευξης.

Είναι εύλογο ότι η διαφορετική φύση των εγκεκριμένων οροσήμων και στόχων των Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης που αποτελούν ελεγκτικό στόχο, αλλά και τα ίδια τα χρηματοδοτούμενα Έργα και το νομοθετικό πλαίσιο που τα διέπει, καθιστούν αδύνατον μία Λίστα Ελέγχου να μπορέσει να καλύψει όλο το φάσμα των αναγκών ελέγχου. Συνεπώς, στη φάση της προετοιμασίας του ελέγχου, ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής επικοινωνεί με την ΕΥΣΤΑ προκειμένου η τελευταία να προσαρμόσει και να εξειδικεύσει τη Λίστα Ελέγχου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις έκαστου αντικειμένου ελέγχου.

Ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής διαμορφώνει τη Λίστα Ελέγχου, επιλέγοντας εκείνες τις ελεγκτικές ενότητες που θα του επιτρέψουν να αποφανθεί με εύλογη βεβαιότητα για την επίτευξη του ελεγκτικού του στόχου. Καταγράφει συνοπτικά στην Λίστα Ελέγχου (στήλη «Τεκμηρίωση/Παρατηρήσεις») τις ελεγκτικές εργασίες και κρίσεις που πραγματοποιήθηκαν προκειμένου να επαληθευτεί η συμμόρφωση του Φορέα Υλοποίησης με τις απαιτήσεις του ΣΔΕ και του σχετικού νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου. Ειδικότερα περιγράφονται:

- η φύση και η έκταση των εργασιών ελέγχου που πραγματοποιήθηκαν (τί ελέγχθηκε και πώς ελέγχθηκε).

- οι αναφορές/παραπομπές στα αποδεικτικά στοιχεία/ τεκμηρίωση που επαληθεύουν το ζητούμενο κάθε ερώτησης σχετικά με τη συμμόρφωση ή τις ελλείψεις που εντοπίστηκαν.
- το συμπέρασμα (εάν προκύπτουν ευρήματα ή όχι).

προκειμένου να είναι σε θέση να αναλάβει την ευθύνη για το εκτελεσθέν ελεγκτικό έργο, καθώς και για τη βεβαίωση της ποιοτικής αξιολόγησης αυτού. Εάν μία ερώτηση/ενότητα δεν ελεγχθεί, λόγω υπαιτιότητας του ελεγχόμενου φορέα, αυτό συνιστά περιορισμό στην επίτευξη των στόχων του ελέγχου (score limitation) και καταγράφεται στο Συμπέρασμα της Έκθεσης Επίτευξης Οροσήμων/Στόχων. Τέλος, στην περίπτωση όπου ένα σημείο ελέγχου ή/και ενότητα δεν διερευνάται στη συγκεκριμένη ανάθεση ελέγχου, η επιλογή του Ανεξάρτητου Ελεγκτή θα πρέπει να είναι «N/A» (Δεν ελέγχεται), με αντίστοιχη τεκμηρίωση της επιλογής αυτής.

Σε κάθε περίπτωση, η Λίστα Ελέγχου δεν μπορεί να αντικαταστήσει το κριτικό πνεύμα που οφείλει να επιδεικνύει ο ελεγκτής κατά τον έλεγχο, στο πλαίσιο της βαθιάς και εξειδικευμένης γνώσης που κατέχει. Η εν λόγω Λίστα Ελέγχου αποτελεί εργαλείο του ελέγχου και η χρήση της στόχο έχει την υποβοήθηση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή για τη συλλογή πληροφοριών με οργανωμένο τρόπο και σε συγκεκριμένα επιμέρους θέματα, έτσι ώστε ο έλεγχος να είναι συγκροτημένος, πλήρης και να οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα.

Οι ελεγκτικές εργασίες διενεργούνται με βάση το ακόλουθο πλάνο:

- διοικητικό ή και επιτόπιο έλεγχο, αναλόγως των ελεγκτικού αντικειμένου εκάστου ελέγχου,
- επιβεβαίωση της συμμόρφωσης προς τα σημεία ελέγχου και συλλογή των τεκμηρίων ελέγχου,
- συμπλήρωση της Λίστας Ελέγχου, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετέπειτα καταγραφή των ευρημάτων /διαπιστώσεων και η εξαγωγή συμπερασμάτων, σε αντιστοιχία με τα πραγματικά ευρήματα και τους ελεγκτικούς στόχους,
- σύνταξη και υποβολή Έκθεσης Επίτευξης Οροσήμων/Στόχων.

Η Έκθεση Επίτευξης Οροσήμων/Στόχων περιλαμβάνει τα αποτελέσματα του ελέγχου που διενήργησε ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής. Κατά την κατάρτισή της πρέπει να ακολουθείται στερεότυπη παρουσίαση, σύμφωνα με το πρότυπο της παρούσας διαδικασίας (Έντυπο Δ8_Ε3 Υπόδειγμα Έκθεσης Ελέγχου Ανεξάρτητου Ελεγκτή). Η δομή αυτής είναι διαρθρωμένη σε επιμέρους ενότητες, έτσι ώστε να επιτρέπει στον αναγνώστη να παρακολουθεί και να κατανοεί τα καταγεγραμμένα ευρήματα και τις διαπιστώσεις.

Συγκεκριμένα, έχει την ακόλουθη δομή:

Μέρος Α': Γενικά στοιχεία του ελέγχου – Αναφορά του ελεγχόμενου Οροσήμου/Στόχου

Μέρος Β': Μεθοδολογία του ελέγχου – Περιγραφή της εργασίας που εκτελέστηκε

Μέρος Γ': Προηγούμενοι έλεγχοι σε άλλο Ορόσημο/Στόχο του ίδιου έργου

Μέρος Δ': Αποτελέσματα του Ελέγχου

Μέρος Ε΄: Συμπεράσματα - Διαπιστώσεις του ελέγχου.

Στο Μέρος Ε΄ ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής αναφέρει εάν ο ελεγχόμενος φορέας συνεργάστηκε/δε συνεργάστηκε με αυτόν για την επίτευξη των στόχων του ελέγχου. Επιπλέον, αναφέρει εάν οι ελεγκτικές εργασίες διεξήχθησαν χωρίς περιορισμούς/με περιορισμούς (εάν υπήρξαν περιορισμοί, αυτοί αναφέρονται). Περαιτέρω, αναφέρει εάν ο βαθμός επίτευξης των στόχων του ελέγχου, προκειμένου για την επιβεβαίωση της επίτευξης του [αναφορά ελεγχόμενου Οροσήμου/Στόχου], και με βάση τα αποτελέσματα της ελεγκτικής εργασίας που καταγράφονται στο Μέρος Δ΄ της Έκθεσης επιτρέπει/δεν επιτρέπει τη διατύπωση των διαπιστώσεων/συμπερασμάτων του με εύλογη βεβαιότητα. Το Συμπέρασμα του Ανεξάρτητου Ελεγκτή δύναται να αφορά θετική ή αρνητική γνώμη, ωστόσο όταν εκφράζεται συμπέρασμα το οποίο είναι άλλοεκτός από συμπέρασμα χωρίς επιφύλαξη, η Έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει μια σαφή περιγραφή όλων των αιτιών. Σε κάθε περίπτωση ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής εφαρμόζει τα προβλεπόμενα στα διεθνή πρότυπα ελέγχου και τεκμηριώνει αναλόγως περιπτώσεις ελέγχου που οδηγούν στη διατύπωση συμπεράσματος με Επιφύλαξη, αρνητικού συμπεράσματος ή και αδυναμία έκφρασης συμπεράσματος.

Παραρτήματα (προαιρετικά)

Γενικώς αναφέρεται ότι η Έκθεση Επίτευξης Οροσήμων/Στόχων πρέπει να διαρθρώνεται γύρω από τα ερωτήματα του ελέγχου, προκειμένου να παρέχει λογική ακολουθία μεταξύ του αντικειμένου του ελέγχου, των διαπιστώσεων και των συμπερασμάτων. Η επιχειρηματολογία πρέπει να αναπτύσσεται με λογική σειρά, που πρέπει να καθοδηγείται σαφώς με την κατάλληλη χρήση τίτλων και υποτίτλων. Σύμφωνα και με τα οριζόμενα στην ΥΑ καθορισμού του ΣΔΕ του ΤΑΑ, ελεγκτικός σκοπός του Ανεξάρτητου Ελεγκτή αποτελεί πάντα η βεβαίωση της ικανοποιητικής επίτευξης του ελεγχόμενου Οροσήμου/Στόχου που συνδέεται με Αίτημα Πληρωμής, η βεβαίωση της μη ανάσχεσης ήδη επιτευχθέντων Οροσήμων και Στόχων του ελεγχόμενου έργου, και η τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και του εφαρμοστέου εθνικού και ενωσιακού δικαίου, ιδίως των κανόνων σχετικά με την αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων, την πρόληψη της απάτης, της διαφθοράς και της διπλής χρηματοδότησης, κατά την υλοποίηση των Δράσεων και Έργων και τη διαχείριση των κονδυλίων, καθώς και τη συμμόρφωση των Δράσεων και Έργων με την αρχή της Μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης και με τους κλιματικούς και ψηφιακούς στόχους, όπου απαιτείται, βάσει του Κανονισμού.

Διευκρινίζεται ότι τυχόν αντιρρήσεις, παρατηρήσεις, σχόλια που διατυπώνονται προφορικά από τον ελεγχόμενο φορέα, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του ελέγχου, δεν περιλαμβάνονται υποχρεωτικά στην Έκθεση που παραδίδεται, αλλά κατά την ελεγκτική κρίση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή, αυτές καταγράφονται σε ειδικό χώρο της Λίστας Ελέγχου.

Για την υλοποίηση του έργου του, ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής συνεργάζεται με άλλης επαγγελματικής ειδικότητας πρόσωπα, όπου απαιτείται, όπως εξειδικευμένους νομικούς συμβούλους και μηχανικούς, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκάστου ελεγχόμενου Έργου ή/και των Οροσήμων/Στόχων προς επιβεβαίωση, τα οποία καταρτίζουν και υποβάλλουν στον Ανεξάρτητο Ελεγκτή για συνυποβολή τα σχετικά τους πορίσματα, που συνοδεύουν την Έκθεση Επίτευξης Οροσήμων/Στόχων. Τα ανωτέρω πρόσωπα, πρέπει να διαθέτουν την απαραίτητη εκπαίδευση, υποδομή, εμπειρία, επαγγελματισμό και

τεχνογνωσία για τη διεξαγωγή του ανεξάρτητου ελέγχου και επιδεικνύουν την προσήκουσα επιμέλεια κατά τη διενέργεια του.

Ο Ανεξάρτητος Ελεγκτής και τυχόν συνεργαζόμενα πρόσωπα άλλης επαγγελματικής ειδικότητας που συνυποβάλουν πορίσματα, μαζί με την Έκθεση Επίτευξης Οροσήμων/Στόχων υποβάλλουν υπεύθυνη δήλωση του ν.1599/1986 (Α' 75) (Έντυπο Δ8_Ε4 Σχέδιο Υπεύθυνης Δήλωσης) σχετικά με την ανεξαρτησία τους προς το φορέα για τον οποίο διενήργησαν τον έλεγχο, όπως το περιεχόμενο αυτής εξειδικεύεται στο Εγχειρίδιο διαδικασιών, σύμφωνα με την ΥΑ του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου. Σε κάθε περίπτωση για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας του Ανεξάρτητου Ελεγκτή, η οποία ρητά προβλέπεται στον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Ελεγκτές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Ελεγκτών (Κώδικας ΣΔΠΔΕ) που έχει εγκριθεί με κανονιστική πράξη του αρμόδιου εποπτικού οργάνου (Απόφαση ΕΛΤΕ με αριθμ. 2210 οικ/27.10.2017 - Β' 3916), καθώς και τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας του ν.4449/2017 (Α' 7), δύναται να περιλαμβάνεται σχετική μέριμνα στα έγγραφα της σύμβασης του Ανεξάρτητου Ελεγκτή με τον Φορέα Υλοποίησης και αυτή να δηλώνεται ρητά στην Έκθεση που ο ΑΕ υποβάλλει.

4. Σχετικά Έντυπα

Κωδικός	Περιγραφή
Δ8_Ε1	Σχέδιο Σύμβασης Ανεξάρτητου Ελεγκτή
Δ8_Ε2 (Α)	Λίστα Ελέγχου Εξέτασης Μη Κρατικών ενισχύσεων
Δ8_Ε2 (Β)	Λίστα Ελέγχου Εξέτασης Κρατικών Ενισχύσεων
Δ8_Ε3	Υπόδειγμα Έκθεσης Ελέγχου Ανεξάρτητου Ελεγκτή
Δ8_Ε4	Σχέδιο Υπεύθυνης Δήλωσης